

נראה אור

פרשת בלק תשפ"ב
גליון קבה שנה ג

מאד רחוק מלעבודתש קודשנו

{ שניני אור }

בפרשתנו קוראים אנו דברי בלעם אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי, הדברים נראים מופלאים מאד אך רש"י מפרש מלא ביתו כסף וזהב, למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון של אחרים.

מקשים הספה"ק מדברי המשנה באבות בה מספר רבי יוסי בן קסמא שפעם הציע לו אדם לעבור מעירו שהיתה עיר של חכמים וסופרים לדור בעיר אחרת ועבור זאת יתן לו אלף אלפים דנרי זהב וכו', אמרתי לו אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם אין אני דר אלא במקום תורה.

מדוע א"כ דברי רבי יוסי בן קסמא משמשים כדוגמא לאהבת תורה ולהבדיל דברי בלעם מלמדים אותנו על נפשו הרחבה.

באר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברות קדשו (ר"ד) בלק תשע"ה, נדפס בגראה אור גליון כב) כי מהות היהודי היא צמאון ותשוקה לקיים רצונו יתברך מכח הנשמה שבקרבו, ישנם אשר עוסקים בתורה ומצוות אך מתוך ההכרח למלאות חובת יהדותם, אך תכלית העבודה לגלות את אור הנשמה ולעסוק בעבודת היוצר מתוך חשק ורצון.

בזאת יתבאר כדבריו אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור וגו', האמת שרוצה הוא לקלל אך מה יעשה ואינו יכול להוציא רצונו לפועל, אבל רבי יוסי בן קסמא מכריז ואומר אפילו אתה נותן לי כל כסף וזהב וכו' אין אני דר אלא במקום תורה, לא מתוך הכרח ואילוץ אלא מתוך בחירה ורצון לא אפרד ממקום תורה בכל מחיר שהוא.

מעשה במלמד בת"ת בארה"ב ששם לב כי ילדיהם של משפחה מסוימת מצוינים בלהט וחיות מיוחדת בתורה ומצוות, שאל המלמד את אבי הנערים מהו סוד הלהט שבבניו, סיפר לו האב שהוא גר שהתגייר עם בניו בקטנותם, וכיון שקטן המתגייר יכול למחות כשיגדיל הייתי בפחד גדול פן ואולי לא יחפצו להמשיך בדרך היהדות, לכך החלטתי להחזיר בביתי התלהבות וקדושה בקיום תורה ומצוות כך בטוח אני שגם כאשר יגדלו בני יחפצו להחזיק ביהדותם.

אמנם אנו לא התגיירנו בקטנותנו וגם אם לא נרגיש רצון לתורה ומצוות לא יהיה לנו מנוס מלקיימם, אך מה רב ההבדל בין קיום רצונו יתברך מתוך הכרח לקיום רצון הבורא בתשוקה וברצון.

ואם בעניני עשה טוב כן כ"ש וק"ו בעניני סור מרע, כפי שמעורר כ"ק אדמו"ר שליט"א על כי בתקופה זו נדרשים לשמירה מיוחדת על קדושת האברים, הכיזד יהא לנו כח לכך אם לא מתוך הרגשת שמחה ואושר שלא שם חלקנו כאותם המושררים מעול, המשוועבים ללבם לעשות את שחפץ – אשרינו.

{ דברות קודש }

כי רוצה ה' בעמו ובעבודתם לנצח

וישא משלו ויאמר מן ארם יתחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל, מה אקוב לא קבה א-ל ומה אזעום לא זעם ה' (כב, ז-ח).

איתא בגמ' (ברכות ז) שבכל יום כועס הקב"ה רגע ובלעם הרשע היה יודע ולכוין רגע זה, והיינו דאמר להו נביא לישראל (מכה ו, ה) 'עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' למען דעת צדקות ה', שלא כעס כל אותם הימים, והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק 'מה אקוב לא קבה א-ל ומה אזעום לא זעם ה'". יש לבאר ענין הקלה שבקש בלעם לקלל ומתו החסד הגדול שלא כעס הקב"ה בימים אלו.

תכלית הבריאה עבור עבודת בני ישראל

בחומש דברים כתוב (דברים כג, ו) 'ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך', כלומר במה שנתהפך קללת בלעם לברכה נתגלה אהבת ה' לעמו. הביאור בזה ע"פ מה דאיתא בעבודת ישראל בפרשתן ובאופן אחר קצת, כי העולם נברא בשביל ישראל שנקראו ראשית, כלומר ראשית ותחילת המחשבה לבריאת העולם הוא עבור התכלית שביבאו ישראל תענוג ונחת רוח למעלה בעבודתם. כדאיתא (ב"ר ב, ה) שקודם הבריאה צפה הקב"ה במעשיהם של צדיקים, ועלה לפניו תענוג ומזה נמשך הרצון לבריאת העולם.

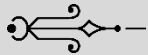
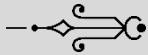
אחר שנברא העולם זכו האבות הקדושים במעשיהם לעורר אהבת השם יתברך להם, כנאמר בתפלה 'מאהבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת את שמו ישראל וישורון', ומאהבתו אותם בחר בזרעם אחריהם להיות עמו ונחלתו, שבעבודתם יבוא נחת רוח למעלה ובוה יתמלא רצונו יתברך בראשית הבריאה. וכיון שישאל הם תכלית הבריאה, כל הנהגת העולם והשפע הנשפע לו תלוי בעבודתם, כדאיתא בזוה"ק (אמור צב) 'כפום עובדא דלתתא איתער עובדא דלעילא'.

והנה בלק ובלעם חפצו לבטל ענין זה בקללתם, כי ענין הברכה הוא הדבקות באלקים חיים. ובני ישראל יש בהם הברכה בעצם מציאותם בהיותם אחוים ודבוקים בהשם יתברך בדבקות נצח, כאשר הבורא יתברך חפץ בהם ובעבודתם ומשפיע חסדו לעולם לפי מעשיהם. ובלק ובלעם בקשו להביא עליהם ח"ו היפך הברכה, לנתק דבקותם הנצחית ביוצרים ולבטל אשר הנהגת העולם תלויה בעבודתם. על זה אמר 'לכה ארה לי יעקב', כדאיתא בגמרא (קידושין ה:) הרי את מקודשת לי - תיבת לי הוא ידים מוכיחות שהאשה מיוחדת לו. יחוד זה שישאל מיוחדים להשם יתברך בבחי' לי, בקשו להפריד בקללתם, ולכה זועמה ישראל - אותיות לי ראש, שבקשו לבטל היות ישראל ראש לכל הנהגת הבורא יתברך בעולמו, כי המה תחלה וראש במחשבת הבורא יתברך לברוא העולם.

על ידי בלעם נתגלה ביותר אהבת ה' לעמו

על ידי שבקשו לקללם, אדרבה נתגלה ביותר אהבת ה' לעמו. כדברי הגמרא 'עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' למען צדקות ה', שלא כעס כל אותם הימים. כי סדר הנהגת העולם שבכל יום כועס הקב"ה רגע, וכעס זה נצרך לקיום העולם. כדאיתא מצדיקים (עי' מהר"ם מבבלו ר"פ פינחס) שמכעס זה נתעורר מדת הגבורה ומצמצם החסד שלא יבוא לענינם שאינם טובים, וכיון שבימים אלו לא כעס הקב"ה נכשלו ישראל בשיטים. אמנם כיון שרצה בלעם לקלל את ישראל

בלק תשע"ג, ריבוא דרעיון

המסתכל בדברים אסורים נופל מכל המדריגות

אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים (כד, ד). נראה לי לומר על דרך הרמז, על פי מה שאמרו ז"ל (ברכות סא). המרצה מעות לאשה מידו, כדי להסתכל בה, אפילו הוא כמשה רבינו שקיבל את הלוחות מידו של הקב"ה, לא ינקה מדינה של גיהנם עיי"ש. וזהו אפילו מחזה שדי יחזה, כשגדול מאד שיש לו התגלות ומחזה שדי יחזה. מ"מ נופל בגיהנם כשיש לו גלוי עינים, שמסתכל בדברים האסורים.

דברי שלום

דמעות הן תיקון לפגם העינים

עיני עיני יורדה מים (איכה א, טז). פירש מרן הס"ק מלעכוויטש זי"ע כי המכוון שצריכים להוריד מים - היינו דמעות, עבור עיני - היינו הפגמים שפוגמים בהסתכלות העין.

הסתכלות בדברי קדושה ממשיך על האדם קדושה

הסתכלות בדבר של קדושה ממשיך על האדם קדושה גדולה, כמו (ישעיה ל, ב) 'זהו עיניך ראות את מוריק', וכמו (שמות כג, יז) 'שלוש פעמים בשנה יראה וכו'. וחסו ושלום הסתכלות במקום אסור מקלקל מאוד המוחין והמחשבות, ודיבר בזה הרבה דברים של טעם.

אמרי יעקב (ליל ה'הנחה תרע"ז)

התגברות בנסיגנות היצר בפרט בדור האחרון

חדשי תמוז אב הם חודשי העינים, בחודשים אלו יש להתגבר בשמירת העינים בקדושה, כמאמר צדיקים (ע"י תפא"ש בריש פרשתן) איה הקדשה היא בעינים על הדרך (בראשית לח, כא), שקנין הקדושה היא על ידי שמירת העינים בדרך.

ומהרה"ק מנעשכ"ז (רשפי אש בראשית) איתא שיש לאדם שתי עינים, בכדי שיתבונן באחת בגדלות הבורא ובשנית בשפלות עצמו. אמנם היצר הרע מתגבר שבעין שיש לו להתפעל ולהתלהב מגדולת יוצר כל, יתלהב מתאוות עולם הזה. ובעין שיש לו להביט בשפלות עצמו ולבוא על ידי זה לביטול להשם יתברך, יתבונן בשפלותו עד שיתייאש מלהתגבר ולהתחזק בעבודתו.

על זאת יש לנו להתחזק בחודשי עינים להשתמש בשתי עינים כראוי וכנכון, שלא להתפעל מכה היצר ולידע שודאי יש ביהודי כח לנצחו. והרי היצר מחדש בכל דור נסיונות חדשים ובפרט בדור האחרון שמתגבר ביותר, וכל מיני עינים שלפני כמה שנים לא היה בהם נסיון נעשו עתה לנסיגנות קשים שנראה שאין כח לעמוד בהם, ומן המותר לפרט מה שמבין כל אחד מדעתו. על כן יש לנו להתחזק כנגדו וביותר בחודשים אלו, ובהתגברות זו נאמר לפני השם יתברך אנו בניך ואתה אבינו ובכל דור ומצב מתחזקים הננו לעבדך.

ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך רעד"ר חקת תשפ"א

שמירת האברים בקדושה בכל מצב שהוא

איתא בספה"ק שג' חודשים בשנה הם בשליטת הצד שכנגד, והמה טבת וחצי שבט תמוז וחצי אב. בחודשים אלו מתגבר צד הרע בשני אופנים, האחד שמבקש להכשיל היהודי בעינים הפוגמים קדושתו, והשני שאחר שנכשל ל"ע מפיל בו יאוש שכבר נתרחק מיוצרו ואבדה תקותו להתקרב אל הקודש. והתגברות זו בחודשי טבת וחצי שבט, שהם כנגד עיני אכילה. ובתמוז וחצי אב שכנגד העינים, כאשר בזמנים אלו נצרך לשמירה יתירה בעיניו.

זה ענין מה שבחודש טבת החל המצור על ירושלים, כי ירושלים מורה על נקודת הלב הפנימית, וענין המצור שמתגבר הצד שכנגד למנוע מאיתו להתקדש ולהוסיף בדבקות לבו בהשם יתברך. ובחודש תמוז הובקעה העיר שמתגבר ביותר צד הרע להבקיע שמירת האדם על קדושתו, עד שמרגיש שכבר איבד קדושתו ח"ו ונתייאש מלחדש השגת קדושה בנפשו. על כן יש להתחזק ביותר בזמנים אלו, שאף אם נכשל ח"ו בל יתייאש מלקדש עצמו בקדושה של מעלה.

איתא בדברי שלום 'מחזה ש-די יחזה נופל וגלוי עינים', שאף אם עומד האדם בדרגה נעלה אשר מחזה ש-די יחזה, באם הוא גלוי עינים ואינו שומר עליהם בקדושה הרי הוא נופל ח"ו. אמנם יש לפרש גם בהיפך שאף מי אשר כבר נופל מחמת שהוא גלוי עינים, עדיין מחזה ש-די יחזה, כדאיתא בחז"ל ששם ש-די מורה שיש די בעולמו כלומר בכל מצב שהוא יש מקום לאדם לקדש עצמו, וע"י שם זה שקיים באיש יהודי יכול להתחזק בכל מצב שהוא ולקדש עצמו מאין ואילך.

ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך רעד"ר חקת תשפ"א

המשך בעמוד הבא <<<

חובת הדור לחיות חיים נעלים יותר

איתא בגמ' (ברכות ז). 'עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב' וגו' (מכה ו, ה), מאי 'למען דעת צדקות ה', א"ר אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע, שאלמלי כעסתי לא נשתייר משוואיהם של ישראל שריר ופליט.

כיצד בקש בלעם ללכות את ישראל ח"ו

יש לבאר מה עלתה על דעת בלעם שיוכל ללכות את ישראל על ידי קללתו בעת זעמו של הקב"ה, הלא האבות הק' הובטחו מפי הקב"ה 'והיה זרעך כעפר הארץ' (בראשית כה, יד) ויש מפרשים (ע"י ילקוט שמעוני שם) שיהיו כעפר שאין לו כליה, וכן נאמר (מלאכי ג, ו) 'כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם', ואין קיום לעולם בלא בני ישראל.

איתא בחתם סופר בפרשתן עה"פ (כה, א) 'וישב ישראל בשיטים' וגו', כי ידוע מאמר צדיקים שבני ישראל אחוזים זה בזה, וכאשר יהודי בן תורה וירא ה' יורד מעט ממדרגתו אזי יהודי שפל מהעיר ויען ממיר דתו ל"ע. בזה מפרש הכתוב 'וישב ישראל בשיטים' - באם העומדים בדרגה נעלה בחי' ישראל, יורדים לעסוק בעיני שטות, אף שעדיין לומד ומתפלל אבל ראשו עסוק בעינים קטני ערך ואינו שקוע בתורה ועבודה. על ידי זה העומדים בדרגה נמוכה בחי' עם, נופלים ל"ע לעינים חמורים - 'יחל העם לזנות עם בנות מואב'.

והנה בתוס' (שם ד"ה שאלמלי) איתא שברגע שהקב"ה כועס היה בלעם יכול כלם, ובקדמונים איתא שהפך הקב"ה הקללה לברכה ולכך אמר ותרועת מלך בו היפך תיבת כלם.

והנה לשון הקודש אינה כשאר לשונות הגויים, ובלשוה"ק שם כל דבר מורה על מהותו, ומקור חיותו מאותיות שמו. כדאיתא בשל"ה הק' (תולדות אדם בית אחרון יב) בביאור תיבת שבע ורעב שאותיות שבע מורים על צירוף שם ע"ב ושם אלקים בבחינת פנים, ואותיות רעב מורים על שם ע"ב ושם אלקים בבחינת אחר. וממך אדמו"ר הזקן זי"ע איתא שכלם נוטריקון כבד לב מה, ומלך נוטריקון מח לב כבד.

בלעם בקש להשפיל את האנשים הנעלים

ויש לבאר באופן אחר על דרך דאיתא בקדמונים (ע"י עמק המלך שער א' פ"ס) והובא בדברי חיים בפרשת וישלח, שיש סדר צירופי אותיות א-ל-ב-מ. ובדברי חיים מבאר שבסדר זה אותיות א' עד כ' הם אותיות עליה, ומל' עד ת' הם אותיות ירידה. בזה יש לבאר שבלעם נתבונן במעלת בני ישראל, וברשותו רצה ללכותם לגמרי. אמנם מחמת שידע שבלתי אפשרי ללכותם, בקש להורידם מרום המעלה להיות עסוקים בדברי הבל ושטות ובוזה תהא אף נפילה גדולה ח"ו לעומדים בדרגה נמוכה.

לכן בקש לומר כלם שאות כ' היא האחרונה באותיות העליה, ול-מ' הם אותיות ירידה, להורות שאף העומדים ברום המעלה ירדו למצב של קטנות. וכאשר נתהפך הקללה לברכה נעשה מכלם מלך, שאף בזמני קטנות וירידה הנרמז באותיות ל-מ, יא בהם כח להתעלות לגדלות המוחין כנרמז באות כ'. וכפי שהשיג בברכתו כיצד יעלו ישראל עד רום המעלה כמאמר הכתוב 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל', פירש"י שלעתיד תהא מחיצתן לפנים ממלאכי השרת.

השבוע חל י"ד של אמו"ד זצ"ל [- כ' תמוז] ומוח"ז גאב"ד נאראל זצ"ל [- ח"י תמוז]. כאשר מתבוננים בצורת חייהם של יהודים מהדור הקודם רואים שאף שכל אחד מילא תפקידו בעולם בדרכו ובסגנונו, הצד השווה שבהם שלא היו מונחים בקטנות, ראשם היה עסוק בעינים נעלים יותר בתורה ועבודה ולא בעינים פעוטים חסרי ערך.

אחריות הדור בידי העוסקים בתורה ועבודה

כבר דברנו מכך שבדור זה נתחדש מה שלא היה בדורות קודמים שיעקר התאספותם של ראשי ישראל הוא בכדי לעמוד בפרץ ולתקן גדרים וסייגים בענין הכלים הטכנולוגיים, ואף שבודאי הוא דבר נחוץ מאד - לאמיתו של דבר בושה היא לנו שענין זה עומד בראש סדר היום ועליו יש לדבר עם אברכים בקהילות חשובות של עובדי ה', ולא כן היה לעולמים שהיה עיסוקם של חסידים בעינים הרבה יותר נעלים, היו ויכוחים על צורת התפלה - ההולכים בדרך רבוה"ק היה דרכם להתפלל במתינות והיו שטענו שדוקא בתפלה מהירה יותר נקל להנצל ממחשבות זרות, בזמנים עברו היה המו"מ בין יראי ה' על עינים כאלו ומדוע עתה מוכרחים לעסוק בעינים שפלים כל כך.

ואפשר שהטעם בכך מחמת שכיום האנשים החשובים יותר מונחים בקטנות, ועל ידי זה הפחותים נמשכים ל"ע לעינים חמורים כדברי החתם סופר, ממילא האחריות למצב הדור בידי האברכים בני תורה עובדי ה' ששימו כל מחשבתם ועיסוקם רק בתורה ועבודה, כי כאשר אברך בן תורה עוסק מעט בדברי בטלה או אברך עובד ה' עוסק בחדשות וכדו' אף שאין בכך איסור, מ"מ ע"י ירידת הגדולים לפי ערכם נגרם ירידה לקטנים לעינים שפלים ל"ע.

אף שכאן ב"ה אין צורך לעורר על פירצות הדור, מכל מקום כאשר רואים שגדולי ישראל נצרכים לעסוק בכך, יש לנו להתבונן ולהשיב אל לבנו שבידינו הדבר שעל ידי שנשקיע כל מציאותנו בתורה ועבודה, יתרומם קרן ישראל למעלה להיות דבקים בהשם יתברך ותורתו כל הימים.

בלק תשע"ה, קידושה רבא

חנונתנו במדבר

[ד]

במאמרים הקודמים נתבאר ענין בכי המים על פירוד העולמות והעלם אורו ית' בעולם הזה, והובא מדרש חז"ל כי אותיות שמות האבות הק' היו רשומים על הדגלים ואות ה"א של אברהם נשאר לבדו ושיתף הקב"ה שם יו"ד משמו, והיו פורחים מדגל לדגל ומאירים ביום כשמש ובלילה כירח. ונתבאר שדור המדבר היו תחת הנהגת השי"ת בעצמו ולא תחת הנהגת גלגל החמה והמזלות אשר הם שהטעו את עובדי האלילים. שם י"ה המורה על יחוד העולם הזה והעולם הבא, הוא שהאיר לבני" במקום השמש והירח וראו בחוש את הנהגת השי"ת אף בעולם הזה, וכל הארבעים שנה לא ראו ישראל את אור השמש והירח.

לא תכלה תיכף ומיד ולא תהיה יותר שום אחיזה להעלם העולם הגשמי.

בלעם היה גלוי עינים וישב בין נהרות ולא שמע את בכיים

על כן קרא לבלעם הרשע דווקא שזכה למדרגת גלוי עינים, היינו שהיתה לו השגה רוחנית גבוהה מצד הקליפה כמבואר במדרשים ובספח"ק, וסבר שרק הוא בכחו ויכול להכניע ולפגום בקדושת ישראל המיוחדים העולמות ומגלים אלקותו ית' בעולם הזה.

זאת ועוד כי בלעם התגורר בפתור אשר על הנהר (כב, ה), וכאמור בראשית דברינו במאמר הראשון כי הנהרות נושאים קולם בבכיה על הפירוד בין העולמות וצועקים על אשר לא אדיר במרום ה', כמובא בשם הישחמט משה. על כן סבר בלק כי דווקא רשע זה המתגורר בין שני נהרות וקול בכייתם לא נגע ולא פגע בו ולא חלי ולא מרגיש, הוא אשר יצליח להפריד ח"ו בין הדבקים.

ביאור כמה פסוקים בפרשתנו

זהו שאמר בלעם כאשר הקב"ה הפיר עצתו וקלקל מחשבתו, וישא משלו ויאמר, מן ארם ינחני בלק – היינו כי בלק הביאני דווקא מארם אשר בין שני נהרות היתה יושבת וביקש 'לכה ארה לי וגו'. מה אקוב לא קבה א-ל, היינו איני יכול לקללם כי השי"ת הקפיד שח"ו לא יהא צירוף קב"ה על הדגלים על כן נשאר דווקא האות ה"א מאברהם לרחף מעל ולא האות מ"ם האחרונה בשמו. והמשיך במשלו 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו', היינו משמות האבות – צורי ישראל אשר היו חקוקות על הדגלים מזה ראה והתבונן כי לא יוכל להם לישראל. 'הן עם לבדד ישכון' – אלו הדגלים אשר יחדו הם לישראל מכל העמים.

'מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל', ברש"י פירש כי בפסוק זה ביטא הרשע את קנאתו על קדושת ישראל בחיים הגשמיים וגילוי אורו ית' בתוך הסתר העולם הזה. והמשיך ואמר 'תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו', הן אמנם בעולם הזה חי אני כבהמה ואני וחמורי באבוס אחד, אכן למות ביקש כמו הצדיקים המיוחדים העולמות, ובני ישראל הכשרים מורידים עליהם דמעות. עד כאן ביאור נאום הגבר שתום העין.

זקנים שבדור אמרו פני משה כחמה – מדוע רק

הזקנים

להאמור באריכות במאמר הקודם כי בהיותם במדבר לא ראו ישראל את אור השמש והירח במשך ארבעים שנה מובן היטב מה שאיתא בחז"ל (ב"ב עה). 'זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה', ולכאורה מדוע דווקא הזקנים הם שאמרו כך, ולהאמור מובן מאילוי כי הדור הצעיר לא זכרו בכלל ולא הכירו את אור השמש והירח רק הזקנים אשר עוד ראו את אור השמש והירח במצרים הם שיכלו לומר כך. ושמתחי מאוד באמור לי הרה"ג ר' לייבוש רובין שליט"א – חדי"ג שכיוונתי בזה לדעת גדולים – הוא בספר נפתלי שבע רצון בפר' בהעלותך (המבורג תס"ח) שכתב: זכור אזכור מה ששמעתי בשם ה"ה הרב הגדול נכד דודי מוהר"ר אשר נר"ו אב"ד וויזון ואגפיה, אהא שאחז"ל בב"ב זקנים שבדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, והקשה לשאל מדוע דקדק בדבריו ואמרו הזקנים שבאותו הדור אמרו וכו', גם הילדים שהיו באותו הדור אמרו כן וכו'. משום שכל ארבעים שנה במדבר לא ראו חמה או הלבנה, ומאחר שאותן הנולדים במדבר לא ראו אותם מי היה יכול לידע זאת, אם לא הזקנים שהיו באותו הדור שראו חמה ולבנה קודם שהיו להם ענני כבוד והמה ידעו מזה וכו' ודפח"ח.

מיעקב, ועל דגל הג' היה כתוב הר' מאברהם והח' מיצחק והק' מיעקב, ועל דגל הד' המ' מאברהם הק' מיצחק והב' מיעקב. נשאר הה"א מאברהם שהיתה פורחת באויר ומחופפת על ישראל שלא ישלוט עליהם שום רע וקללת בלעם הרשע, על דרך הכתוב הא לכם זרע, ושמן הה"א מתברכין ישראל ומתברכין בבנים ובזש"ק. ובכל שמות אמהות הק' נמצא הה"א היינו שר"ה רבקה"ה לא"ה, רק ברחל לא נמצא אות ה'. על כן אמרה ליעקב בא נא אל שפחתי ואבנה גם אנכי ממנה ר"ל מה"א שלה.

מדוע דווקא אות ה"א מאברהם נשאר לבדו ולא

האות מ"ם

אך לכאורה קשה לפי מה דאיתא בזה"ק על המ"ם שתומה מלסרבה המשרה, שרומזת למסע הדגלים – שנסיעתן היה כמין מ"ם שתומה שיש לה ארבע דפנות, דהיינו ב' דגלים כמין דל"ת וב' דגלים השניים כמין ד' מהופכת, ובאמצע היה מחנה שכינה שהוא הארון וכל כליו ומחנה הלויים. אם כן לפי זה היה לו להמ"ם שתומה מאברהם לחופף עליהם באויר שהיא מרומזת למסע הדגלים והה"א תכתב על המפה. אך התירוץ על זה הוא שהשי"ת לא רצה להזכיר על בניו הנעימים שום שם של קללה ח"ו, וכשהיה כתוב על מפה הד' ה' מאברהם והק' מיצחק והב' מיעקב היה משמעות קב"ה שהוא ח"ו לשון קללה. על כן היה מההכרח שהה"א תפרח באויר, והמ"ם תכתב על המפה. ובוזא יבואר המדרש איש על דגלו באותות אל תיקרי באותות אלא באותיות, לבית אבותם דהיינו שיכתוב על מפות הדגלים האותיות מאבות הקדושים כנזכר לעיל. ואז כאשר ראה בלעם הרשע שהה"א פורחת באויר כדי שלא יהיה נקרא קב"ה לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קב"ה אל. עכ"ד של רביה"ק מאפטא ז"ע.

השמש והירח הם עיני הארץ

לפי דברי קדשו נבין היטב שייכות כמה פסוקים בפרשתנו, כי בלק התאונן ואמר 'הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ, עתה לכה קבה לי אתו' (כב, יא). וידוע מחז"ל ומקדמונים כי החמה והלבנה נמשלו לעינים, ובסידור התפלה להרוקח (פי' נשמת – 'על כן אברים שפלגת') הביא מדרש חז"ל: 'ולמה נפח הקדוש ברוך הוא בעצמו באדם יותר מן הבהמה לפי שהאדם עולם קטן כיצד כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו ברא באדם ... חמה ולבנה כנגד עיניו של אדם שהם מאירין לו'. וכ"כ הגר"א בפירושו למעשה בראשית: 'חמה ולבנה הם ב' עינים שהם עיקר המאורות שמאירין לאדם שרואה בהם, כמ"ש ועינינו מאירות כשמש וכירח'.

הביאור בזה יתכן עפ"י הידוע מבעל הפלאה אשר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מרבה לחזור על זה, כי יש עינים רוחניות – עיני השכל, ויש עינים גשמיות. ואחד בא על חשבון השני, כי כאשר אין מתבונן האדם בפנימיות העולמות והיותו ית' המחיה העולם, הרי נופל הוא ונשקע לתוך העולם הזה ומר נהפך לו למתוק, וכן להיפך.

החמה והלבנה וכל הגלגלים הם שמסתירים ומעללים מציאותו ית' בעולם הזה, ורק המתבונן בעיני השכל זוכה לראות את השגחת השי"ת, על כן נקראים הם בשם עיני הארץ, כי הם המסיטים האדם מההתבוננות האמיתית. מזה חשש בלק הרשע שאחר שבני ישראל היו ארבעים שנה במדבר וראו עין בעין כי ענני עומד עליהם ונתגלה להם הארה מיוחדת משם י"ה ולא מהשמש והירח, הרי שבכך מכסים הם את עין הארץ, ומי יודע אם כל הרשעה

בזכות אות ה"א שריחפה על מחנה ישראל נתברכו בנינים וניצלו מקללת בלעם

כתב הרה"ק מוהר"א מאפטא בספרו הקדוש אוהב ישראל (ליקוטים במדבר): ביאור על מדרש פליאה בפסוק איש על דגלו באותות לבית אבותם, אל תיקרי באותות אלא באותיות לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה אל... ואיתא בספר עשרה מאמרות שעל מה בדגלים היה כתובין אותיות מאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, דהיינו על זה הדרך – בדגל הא' היה כתוב הא' מאברהם והי' מיצחק והי' מיעקב, ועל דגל הב' היה כתוב הב' מאברהם והצ' מיצחק והע' ועל דגל הג' היה כתוב הג' מאברהם והש' מיצחק והש' מיעקב.

>>> המשך מעמוד הקודם

עוברות מאליפות

מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע השתתף פעם בסעודת נישואין, לפני השבע ברכות' שאל מרן ז"ע אם הכלה כבר הגיעה לשמוע את הברכות, ענה אברך אחד כי אכן כן. שאלו מרן מניין לך, השיב האברך שראה כי נכנסה עם הנשים, והקפיד עליו מרן מאוד.

פעם היה מרן הס"ק ז"ע בעיר סלונים והתעכב בבית החסידים אשר שם, ובחצר השטיבל הסתובב תרנגול. הורה הלעכוויטשער לחסידים לקנות את התרנגול, ואמר שמגולגל בו איש פלוני מאנשי החבורה שהסתלק לעולמו, ונענש בכך מפני שנכשל בהסתכלות אסורה, ובשעה שסיפר זאת היתה חרדה גדולה בין הנאספים.

הרה"ק ר' יחיאל ממוש זצ"ל מגדולי תלמידי מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע, היה יושב בביתו כשאחוריו אל החלון, וכשהיה צריך למאן דהוא שהתהלך ברחוב, כשהיה הלה עובר ליד ביתו היה מרגיש זה ברוח קדשו, והיה אומר למשמשו שיקרא לו פנימה. והיה מרגלא בפומיה דברי הרא"ש בבבא בתרא (פ"א, ב) בענין היזק ראייה 'שהחלון עשוי לאורה ולא להסתכל בו', וכונתו כי ע"י ההסתכלות אפשר ח"ו להכשל בראיות אסורות.

רבי יחיאל ממוש דירתו היתה ב'שולחיה' העירוני סמוך לבית החסידים, וכאשר נצרך ר' יחיאל לפסוע את המרחק הקצר מביתו עד השטיבל היה משנן בלכתו את הפסוק (איוב לא, א) 'ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה'.

מרן אדמו"ר מוהר"א ז"ע הפליא את החסיד הרה"צ ר' שלמה זלמן לידער צוק"ל – מאנשי רבוה"ק, שהיה מתפרנס מבית מלון שהיתה שייכת לפריץ גוי, והוא היה חוכרו ומעלה שכירותו לפריץ. ולמרות שהפריץ העריצו מאוד, הרי שר' שלמה זלמן מעולם לא הסתכל בפניו ותמיד היה משפיל עיניו בשיחתו עמו, מחמת האיסור להסתכל בפני אדם רשע.

בעשרים שנותיו האחרונות של כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ה"ד ז"ע כהו מאוד עיניו, עם כל זאת העידו מקורביו כי מעולם לא התלונן על מצבו ואפי' אנהא לא הוציא מפיו, וכל ימיו אפפה אותו שמחה עצומה והרגיש את חסדי ד' עמו בכל מצב. פעם אחת בלבד הזכיר את חסרונו ראייתו, כשהתבטא בקשר לרחוב התל אביבי: 'ב"ה שאינני רואה את הנעשה שם'.

